

Iz svoje prapostojbine, Prikarpatske Rusije, dela Ukrajine, na granici sa Poljskom, Slovačkom, Mađarskom i Rumunijom, sa sedištem u gradu Užgorodu, Ugovorom o naseljavanju na pustaru Veliki Krstur, koji je 17. januara 1751. u Somboru potpisao Franc Jozef de Redl, savetnik carice Marije Terezije i administrator Kraljevsko-državnog Bačkog distrikta, u Bačku se doselilo 200 rusinskih grkokatoličkih porodica. I danas se ovaj dan praznuje kao Dan Rusina. Godine 1848. rusinska zajednica brojala je 8.500 članova, koji su živeli u Ruskom Krsturu, Kucuri, Novom Sadu, Šidu, Berkasovu, Starom Vrbasu, Bačincima, Petrovcima i Gospodincima, i u manjem broju u Bikiću, Sremskoj Mitrovici, Novom Orahovu i Subotici. U drugoj polovini XIX veka u Đurđevo dolazi nekoliko rusinskih porodica iz Ruskog Krstura i Kucure. U svojoj matici, Ruskom Krsturu, 1751. godine Rusini osnivaju svoju parohiju. Prva rusinska škola, tada konfesionalna, počela je sa radom dve godine kasnije, takođe u Ruskom Krsturu. Osim vrtića, osnovne škole, u Ruskom Krsturu deluje i srednja škola na rusinskom jeziku, i kao takva jedina je u svetu. Po zvaničnim statistikama, kod Rusina nema nepismenih, a preko 10% stanovnika ima visoko obrazovanje.

Prema popisu iz 2011., u Srbiji živi 14.246 Rusina i to uglavnom u Vojvodini.

Kulturno-nacionalni preporod Rusini doživljavaju nakon osnivanja Rusinskog kulturno-prosvetnog društva 1919. Danas u svakom mestu u kojem žive Rusini, deluje kulturno umetničko društvo. Jedno takvo je KUD „Taras Ševčenko“ iz Đurđeva, izraslo iz Mesnog odbora Rusinske matice osnovane 1945., tri godine kasnije nazvanog Kulturno-prosvetno društvo „Taras Ševčenko“, da bi 1981. godine dobilo današnje ime.

U Đurđevu se Rusini uglavnom bave poljoprivredom. Posle Drugog svetskog rata i epohe industrijalizacije, mnogo se njih pozapošljavalo po fabrikama u Novom Sadu. Neki odlaze, ali neki se i vraćaju, tek broj Rusina, kao i drugih etničkih grupa u ovom bačkom mestu, stagnira. Osim crkve, velike zasluge za to ima i KUD „Taras Ševčenko“, sa 130 članova raspoređenih u tri folklorne grupe: dečju, srednju i izvođačku, pevačku grupu, orkestar, recitatorsku sekciju. Učenica Barna Marina, članica KUD-a, je na 52. Smotri recitatora Srbije „Pesniče naroda mog“, održane u Valjevu krajem maja, postigla veoma lep uspeh. Jakim Hardi, pedagog koji joj je pomogao u pripremi, prepoznaje ogroman talenat čitave grupe dece iz Đurđeva. Nedavno je u KUD-u, posle 30 godina odsustva, obnovljena dramska sekcija. Delovanje prethodne generacije talentovanih glumaca/amatera i tridesetak predstava koje su iza sebe ostavili, uliva nadu da će u tom maniru nastaviti i nova generacija.

Nikolu Kuhara, člana Upravnog odbora KUD „Taras Ševčenko“ i člana Nacionalnog saveta Rusina, mogli bismo slobodno nazvati hroničarem rusinske zajednice, pokretača brojnih aktivnosti u mestu, za koje kaže da je tzv. rusinska crkva hram Presvete Bogodice najvažnija

za Rusine na ovom području.

Hram je podignut 1900., a Mala Gospojina 21. septembra je Kirbaj - seoska slava na kojoj se okuplja ovdašnja rusinska zajednica, koja broja nešto više od 900 duša. Sedamdesetih godina prošlog veka ustanovljena je Istorijsko-etnografska zbirka „Ruska odloga“, koja sadrži vredne artefakte od keramike, predmete od tekstila, oruđe, fotografije, rukopise, štampane knjige. Najveću pažnju posetilaca privlače nošnje s kraja XIX i početka XX veka, sa dosta sličnosti sa nošnjama iz postojbine, ali je pripadala tzv. panonskom tipu. Dok se muška sastojala od košulje i širokih „gaća“, žensku su činile oplećak i podsuknje, od kudelnog, kasnije pamučnog platna, a preko njih su se oblačile bluze, suknje, kecelje od pliša, svile ili satena, zavisno od statusa. Najinteresantniji delovi nošnje bili su pokrivala za glavu: u vidu baršunja, crne trake koje su nosile devojke, fićule, za udate i marame koje su nosile starije žene. Zahvaljujući našem svešteniku Mihailu Hološnjaju, ikonografu i Ljubici Otić, istoričaru i muzejskom savetniku, iz Đurđeva, kojoj pripadaju zasluge za Katalog sa popisom predmeta, Zbirka je danas nezaobilazno mesto posete turista. Smeštena je u staroj rusinskoj školi, čija je gradnja otpočela 1913., završena oko 1924., u kojoj se nastava odvijala do 90-tih kada se u nju doseljavaju predškolci. Prostorije u kojima su bili učiteljski stanovi adaptirani su prostor u kojem se nalazi Zbirka - objašnjava gospodin Kuhar

Sa neskrivenim zadovoljstvom kaže da dolaze turisti sa svih strana, iz Srbije i stranci, prijatno iznenađeni onim što ovde mogu da vide i čuju. Postavka na plastičan način dočarava život nekad, uz predilice, razboj i vitriol lampe, klupe umesto kanabea, zategnutog bračnog kreveta, čija je posteljina trebala da pokaže status porodice, prugastih stolnjaka od kudelje prošaranih belim vezom, fotografije, koje kod posetilaca iz nekog, njima znanog razloga, bude nostalgiju. Posete je prethodno potrebno najaviti Turističkoj organizaciji opštine Žabalj (<https://visitzabalj.org/>).

